

เอกสารอ้างอิงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะได้อธิบายถึงความหมายของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผลการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการใช้หลักสูตรใหม่ ทั้งนี้เพื่อศึกษาทฤษฎี หลักการและผลงานการวิจัยต่าง ๆ ในอันที่จะเป็นแนวทางสำหรับเป็นรากฐานในการศึกษาปัญหาของการใช้หลักสูตร พ.ศ. 2518

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรคือการกระทำอย่างมีระบบที่จะให้ผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน เพราะฉะนั้นหลักสูตรจึงประกอบด้วยประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้เพื่อใ้บรรลุจุดหมายของโรงเรียนนั้น ๆ¹ ซึ่งอาจหมายถึงเอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้เรียน หรือโครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ใหญ่เรียน หรือวิชาความรู้สาขาหนึ่งที่ว่าด้วยหลักการและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร²

โบแคมป์ (Beauchamp) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรทำหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของครู (2) เป็นเครื่องกำหนดล่วงหน้าว่าจะให้โรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปในรูปใด³ ดังนั้นหัวใจของการจัดการศึกษาคือหลักสูตร⁴ และการจัดการศึกษาในประเท...

¹กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2503, (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2518), หน้า 11.

²คู่มือ คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์, 2518), หน้า 4-5

³George A. Beauchamp. The Curriculum of The Elementary School. (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1964), p.5.

⁴Arthur R. King Jr., and John A. Brownell, The Curriculum and The Disciplines of Knowledge : A Theory of Curriculum Practice (New York : John Wiley and Sons Inc., 1966), p.vi.

ก็ตาม จะไม่สำเร็จจู่ๆไปตามกำหนดไว้ ถ้าไม่มีหลักสูตร เป็นโครงการและเป็นแนวทางในการให้การศึกษา⁵
 การที่หลักสูตรจะทำหน้าที่ทั้ง 2 ประการดังกล่าวแล้วไ้หรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 2 ประการ
 คือ

1. ตัวหลักสูตร.

2. การนำหลักสูตรไปใช้⁶

กล่าวคือ นอกจากตัวหลักสูตรจะมีความเหมาะสมและสามารถสื่อความหมายให้ครูมอง เห็นแนวทางที่จะนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีแล้ว ครูต้องนำหลักสูตรนั้นไปใช้จริง ๆ และโดยอ้อมวิธีด้วย ครูควรใช้หลักสูตรเป็นเอกสารอ้างอิงและเป็นจุดตั้งต้นของการสอนและถือว่าหลักสูตร เป็นเครื่องมือทางวิชาชีพอย่างหนึ่งของผู้นประกอบอาชีพทางการศึกษา เช่นเดียวกับอาชีพอื่น ๆ ก็ต้องมีเครื่องมือเฉพาะของเขา⁷

องค์ประกอบของหลักสูตร

เซเลอร์ (Saylor) กล่าวถึงกระบวนการวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตรว่าจะต้องกระทำไปตามลำดับขั้นโดยเริ่มจาก การศึกษาข้อมูล กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดแบบของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้สอนและการประเมินผล⁸

จากการสัมภาษณ์ที่ภรรนา ผู้เข่าสัมภาษณ์ร่วมกันสรุปว่า โครงสร้างทั้งหมดของหลักสูตรได้แก่

1. ปรัชญาหรือความมุ่งหมาย

⁵ สุมิตร คุณานุกร, เรื่องเดิม, หน้า 2.

⁶ Beauchamp. Loc.cit.

⁷ เกียรติ ชัยการ, "ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ในเขตการศึกษา 4 เกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518 .(อัครสำเนา).

⁸ J. Galen Saylor and William M. Alexander, Planning Curriculum for Schools (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1974), p.27.

- 2. เนื้อหาวิชา
- 3. การเรียนการสอน
- 4. การประเมินผล
- 5. การบริการและบริหารหลักสูตร⁹

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลักสูตรทุกชนิดไม่ว่าจะออกมาในแบบใด ควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ

4 อย่าง เป็นอย่างน้อย คือ

- 1. ความมุ่งหมาย
- 2. เนื้อหาวิชา
- 3. การจัดการเรียนการสอน
- 4. การประเมินผล¹⁰

ในด้านความมุ่งหมายนั้น มุ่งพัฒนาบุคคลและสังคมไปพร้อม ๆ กัน คือ มุ่งพัฒนาให้รู้จักคิด รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ รู้จักเลือกสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผลพร้อมทั้งสร้างควมสำนึกว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงต้องทำประโยชน์แก่สังคมและสร้างสรรค์ความเป็นธรรมในสังคม ครูในฐานะผู้ใช้หลักสูตรจะต้องเข้าใจแจ่มแจ้งว่ารายวิชาที่ตนสอนนั้น มีจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมว่าอย่างไร เพื่อให้ผลการเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นประกอบด้วย

- 1. การกำหนดพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้
- 2. การกำหนดเงื่อนไขหรือสถานการณ์ซึ่งผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา
- 3. การกำหนดขอบเขต หรือมาตรการที่จะใช้วัดความสำเร็จของพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมา¹¹

⁹ กองพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ประมวลบทบรรยายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517), หน้า 106.

¹⁰ Hilda Taba, Curriculum Development : Theory and Practice (new York : Harcourt, Brace and World, Inc., 1962), p.10.

¹¹ สมมิตร คุณานุกร, เรื่องเดิม, หน้า 68.

ในด้านเนื้อหาวิชา มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัด ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ตรงกับพื้นฐานของตนอย่างเสมอภาค เน้นวิธีเรียนรู้ซึ่งถือว่าเป็นเนื้อหาสำคัญที่องค์ฝึกฝนให้กับนักเรียน ให้สอดคล้องกับชุมชน การแบ่งกลุ่มวิชาเป็น 3 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาบังคับร่วม กลุ่มวิชาเลือก และกลุ่มวิชาเลือกเสรี ขอบเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเรียนต่างกันได้ภายในความสามารถ โรงเรียนจะพึงจัดให้ได้ การวางแผนการเรียนใหม่มีความต่อเนื่อง มีจุดรวม มีจุดเน้น ให้เป็นที่พอใจของผู้เรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง¹²

ในด้านการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้นั้น จะต้องส่งเสริมให้คนพบด้วยตนเอง ให้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนโดยการทดลองปฏิบัติจริง ใช้แหล่งวิทยาการ บุคลากรในท้องถิ่นมาเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน ถือว่าครูและนักเรียนสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้ และการส่งเสริมแสวงหาความรู้ยังทำได้ โดยทัศนังสื่อที่เป็นความรู้ทั่วไปไว้ประจำห้องสมุด และการเรียนตามหลักสูตรที่มีวิชาให้เลือกมาก ๆ จึงต้องมีครูที่ปรึกษา เป็นผู้วางโครงการ เรียนร่วมกับนักเรียน

ในด้าน การวัดผลและประเมินผล มีแนวโน้มที่จะเลิกการสอบไล่โดยใช้ข้อสอบรวม เพราะข้อสอบกลาง เป็นเรื่องบังคับเนื้อหาวิชาในหลักสูตรและบังคับวิธีสอนของครู¹³ ควรที่จะลดความสำคัญของการสอบไล่ลง แต่สนับสนุนการประเมินผลเป็นระยะ ๆ โดยถือว่าการประเมินผลเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง ส่งเสริมให้นักเรียนประเมินผลความก้าวหน้าของตนเอง เพื่อลดการแข่งขันและส่งเสริมความสามัคคีและใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีเพื่อประเมินผลทุกคน¹⁴ กล่าวโดยสรุปการวัดผลมี 3 ลักษณะ คือ วัดผลจาก

1. ภาควิชาความรู้และภาคปฏิบัติ
2. ผลงานที่มอบหมายให้ทำ

¹² สิบพันท์ เลตุทท์ และคณะ, การปฏิรูปการศึกษา : รายงานของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 107.

¹³ Andreas M. Kazamias, and Byron G. Massialas. Tradition and Change in Education : A Comparative Study. (New Jersey : Prentice - Hall, Inc., 1965), p. 155.

¹⁴ สมาน เลือทวาทท์ และ เรียงชัย พุทธาโร, การศึกษาเพื่อมวลชน (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2517), หน้า 20 - 45.

3. พัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามความมุ่งหมายของแต่ละรายวิชา¹⁵

การวัดผลโดยใช้ระบบหน่วยกิต ซึ่งวัดผลจากลักษณะทั้งสามประการนี้ เพราะถ้าใช้ระบบสอบได้
อย่างเท่าเทียมกันไม่ได้ถือว่าเด็กมีความสามารถเท่าไหน เขาควรจะได้ผ่านหรือส่งเสริมเขาอย่างไร¹⁶

เนื่องจากผู้วิจัย เห็นว่าการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นเรื่องที่สำคัญที่ทราบว่า เกิดผลสำเร็จ เพียงใดนั้น
บุคลากรต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงจึงได้เน้นในด้านนี้เป็นพิเศษ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้

จากข้อเท็จจริงที่ว่า "ไม่มีหลักสูตรใดที่จะวางไว้แล้วไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข" เพราะหลักสูตรต้อง
เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของสังคม หลักสูตรจึงจำเป็นต้องมีการวิจัย และการวิจัยแบบเก็บข้อมูลที่เกิด
ขึ้นแล้วเป็นวิธีการหนึ่งในการสำรวจปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้ จากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับ
ปรุงหลักสูตรต่อไป

การศึกษาในโรงเรียนจะก้าวหน้าไปดีหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับตัวจักรที่สำคัญคือ ครูใหญ่โรงเรียนนั้น ๆ¹⁷
เพราะ เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับครู เป็นผู้นำในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ในระดัการบริหารหลักสูตร ถึงอย่างไรก็ตาม
หลักสูตรรายวิชา หรือหลักสูตรภาคใด ๆ จะไร้ความหมายถ้าครูไม่สามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาใช้ได้อย่างได้ผลในห้อง
เรียน¹⁸ นอกจากครูใหญ่ และครูจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งในระดัโรงเรียนแล้วก็ตาม พนักงาน เจ้าหน้าที่

003417

¹⁵กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษา
ตอนปลาย พุทธศักราช 2518 (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2518), หน้า 29.

¹⁶อัมพร มีสุข, "การปรับปรุงหลักสูตร" วิทยาสาร, ปีที่ 26, ฉบับที่ 17, (พฤษภาคม, 2518),
หน้า 17.

¹⁷กมล สุกประเสริฐ, "ผู้นำทางการศึกษา" ประชาศึกษา ปีที่ 16, ฉบับที่ 2, (กันยายน, 2507)
หน้า 82.

¹⁸นางฉนิษฐา สุมาวงศ์ และคณะ, เอกสารประกอบการเรียนวิชาการระเบียบวิธีสอน (กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์วัฒนาธรรมสงคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2509), หน้า 11.

ต่าง ๆ เป็นหน่วยเหลือในงานสะดวกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น¹⁹

เนื่องจากการดำเนินชีวิตของนักเรียนได้เปลี่ยนแปลงไปมาก อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง คือ การขยายตัวและความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของโรงเรียนและวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้งการขยายตัวและความซับซ้อนของหลักสูตรแนวต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้การจัดบริการนักเรียนจึงมีความสำคัญ²⁰ และขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อให้นักเรียนพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนมากที่สุด ควรประกอบด้วยการบริการด้านสุขภาพอนามัย งานทะเบียนนักเรียน การจัดสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการจัดบริการแนะแนว²¹

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนนั้นมีอยู่หลายฝ่ายด้วยกัน ซึ่งได้แก่

1. ผู้บริหารโรงเรียน
2. หัวหน้าสาขาวิชา
3. ครู - อาจารย์ผู้สอน
4. เจาหน้าที่ต่าง ๆ
 - 4.1 เจาหน้าที่แนะแนว
 - 4.2 เจาหน้าที่ทะเบียน
 - 4.3 เจาหน้าที่วัดผล
 - 4.4 เจาหน้าที่ห้องสมุด

¹⁹ ภิญโญ สาร หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 110.

²⁰ E.G, Williamson and Theodore R. Sarbin. " Student Personnel Work", Encyclopedia of Educational Research (New York : Mc. Millan Co., 1952), p. 1291.

²¹ H. L. Isaksen, " Planning for Total Pupil Personnel Services" School Executive's Guide. (Prentice Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1964), p.

ผู้บริหารโรงเรียน

การนำหลักสูตรไปปฏิบัตินั้นเกิดขึ้นที่โรงเรียน ครูใหญ่ถือว่าเป็นผู้บริหารการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดกับครูมากที่สุด มีโอกาสวางโครงการของโรงเรียน จัดทำโครงการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ปรับปรุงโครงการสอนให้ใช้ได้เหมาะสมอยู่เสมอ และแนะนำควบคุมการสอนของครูให้ดำเนินไปตามโครงการสอน ครูใหญ่จะต้องเข้าใจหลักสูตรทุกระดับชั้นเพื่อจะได้ประสานให้การเรียนการสอนในโรงเรียนผสมกลมกลืนกันอย่างเหมาะสม²² นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรสำรวจปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ การจัดการการสอน การจัดครูเข้าสอน ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้²³

กัญญา สาร ได้กล่าวสรุปงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สำคัญมี 7 อย่าง²⁴ตรงกับฟิสก์ (Fisk) ซึ่งได้สรุปว่างานบริหารโรงเรียนทั้งหมดนั้นแบ่งได้เป็น 4 หมวด คือ

1. การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน
2. การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการขยายหรือการปรับปรุงโอกาสทางการศึกษา
3. การบริหารบุคลากร
4. การบริหารธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ บริการต่าง ๆ²⁵

เนื่องจากกิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นในโรงเรียนต่างก็มีวัตถุประสงค์ร่วมกันอยู่ที่การให้การศึกษาคำเนินไปด้วยดี ผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญ ย่อมมีหน้าที่สำคัญ ๆ มากมายในการบริหาร จากข้อคิดเห็นของนักการศึกษาต่าง ๆ ที่พอจะสรุปเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการที่จะนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ดังนี้

²²กัญญา สาร, เรื่องเดิม, หน้า 383 - 391.

²³สมิทร คุณานุกร, เรื่องเดิม, หน้า 132.

²⁴กัญญา สาร, เรื่องเดิม, หน้า 446.

²⁵Robert S. Fisk, The Task of Educational Administrative Behavior in Education, (New York : Harper and Row, 1957), pp. 211 - 225.

1. บริหารงานในค่านโยบายและการประสานงาน
2. บริหารงานในค่านวิชาการ
3. บริหารงานในค่านบุคลากร
4. บริหารงานในค่านธุรการและการเงิน
5. บริหารงานในค่านอาคารสถานที่

หัวหน้าสายวิชา

การบริหารงานค่านวิชาการ หมายถึงการจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการสอน การเรียนให้ได้ดีและมีประสิทธิภาพที่สุด²⁶ ในการบริหารงานค่านนี้ ผู้บริหารควรกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่ผู้ทำหน้าที่ทางวิชาการอย่างเต็มที่ เพื่อให้เสรีภาพทางวิชาการอันเป็นผลให้เกิดความรู้และวิธีการใหม่ ๆ ทำให้โรงเรียนก้าวหน้ายิ่งขึ้น และผู้ทำหน้าที่สำคัญยิ่งต่อการบริหารค่านวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ก็คือหัวหน้าสายวิชา

กรมสามัญศึกษาได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสายวิชาไว้ ดังนี้

1. วางแผนการสอนและปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสายวิชาร่วมกับครูในสายวิชาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรและนโยบายของโรงเรียน
2. ให้คำแนะนำหรือชี้แจงครูในสายวิชาเกี่ยวกับหลักสูตร ประมวลการสอน หนังสือแบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบ การใช้อุปกรณ์ วิธีสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สัมพันธ์กับวิชานั้น ๆ
3. ควบคุมและดูแลเรื่องการวัดผลใหญ่กตลัดวิชาการวัดผลให้เป็นไปตามระเบียบและรวบรวมสถิติผลการเรียนของนักเรียนไว้เป็นหลักฐาน
4. ควบคุมดูแลครูในสายวิชาให้ดำเนินงานไปตามแผนงานที่วางไว้
5. ประชุมครูในสายวิชาโดยสม่ำเสมออย่างน้อย เดือนละครั้ง

²⁶ ภิญโญ สาร, เรื่องเดิม, หน้า 252.

6. ส่งเสริมให้ครูในสายวิชาได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง
7. คุณเลทองประจำวิชา พัสศุครุภัณฑ์ ตลอดจนอุปกรณ์การสอนในสายวิชานั้น ๆ
8. ประเมินผลงานของสายวิชา
9. เสนอความคิดเห็นต่อครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่²⁷

พอที่จะสรุปงานในหน้าที่หัวหน้าสายวิชาในการใช้หลักสูตรนั้น มีดังนี้

1. งานในคานหลักสูตรและการสอน
2. งานในคานปรับปรุงทางวิชาการ
3. งานบริหารทางวิชาการ
4. งานในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. งานในคานบริหารบุคลากร

ครู - อาจารย์ผู้สอน

ในระดับการสอนซึ่งหมายถึงการนำหลักสูตรมาปฏิบัติ บุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในชั้นการสอนนี้คือครู การเขียนหลักสูตรนั้นเป็นงานไม่ยากนักและจะเขียนให้สวยงามอย่างไรก็เขียนได้ แต่การนำหลักสูตรไปสอนให้เกิดผลเป็นเรื่องที่ยากยิ่ง เพราะการที่จะสอนให้ได้ผลตามหลักสูตรนั้น จะต้องอาศัยแบบเรียนที่ดีต้องอาศัยอุปกรณ์การสอน และต้องอาศัยครูซึ่งมีความรู้ความสามารถที่จะสอนวิชานั้น ๆ อีกด้วย²⁸ ครูเป็นตัวจักรสำคัญในการกำกับกระบวนการเรียนการสอน เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาคนให้สอดคล้องกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคม²⁹

²⁷ คำสั่งกรมวิสามัญศึกษาที่ ว.ส.253/2509 เรื่องวิธีการแต่งตั้งหัวหน้าสายวิชาและรองหัวหน้า

สายวิชา.

²⁸ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, ประมวลข้อคิดเห็นทางการศึกษาไทย, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2515), หน้า 46.

²⁹ สิบพันนท์ เกตุทัต, เรื่องเดิม, หน้า 137.

อีเบล (Ebel) กล่าวว่า งานของครูมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะทางความรู้และลักษณะทางมนุษยสัมพันธ์ ครูจะต้องรู้เนื้อหาที่สอนและจะต้องมีทักษะทางสัมพันธภาพที่ดีด้วย³⁰

เพื่อให้การสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพและเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสม ซึ่งครูจะเป็นผู้รู้จักวิธีการประยุกต์ให้ใดผลดีนั้น เซเลอร์ (Saylor) ได้เสนอวิธีสอนชนิดต่าง ๆ ไว้ 8 วิธี คือ (1) การบรรยาย (2) การอภิปรายและซักถาม (3) การฝึกปฏิบัติ (4) การสอนโดยใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ (5) การแก้ปัญหาและการค้นพบด้วยตนเอง (6) การใช้ห้องทดลองและวิธีสืบสวน (7) วิธีสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (8) การสอนโดยการแสดงบทบาท และสถานการณ์จำลอง³¹ ตลอดจนต้องใช้อุปกรณ์การสอนตามความจำเป็นให้เหมาะสมกับการสอน.

จะเห็นได้ว่าครูมีความสำคัญต่อการนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง ๆ ในโรงเรียนโดยการสอน ครูจำเป็นต้องเข้าใจหลักสูตร ความมุ่งหมาย เนื้อหา การสอน และการประเมินผล ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของครูที่จะประยุกต์เอาความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาให้เข้ากับวิธีการสอนในแต่ละวิชานั้น ๆ ให้ได้ผลดีตามความมุ่งหมายที่ได้วางไว้

เจ้าหน้าที่แนะแนว

การแนะแนวมีใจ เป็นการช่วยแก้ไขปัญหาค้นหาให้นักเรียนแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่การแนะแนวเป็นกลวิธีที่จะช่วยป้องกันปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนหลายด้าน ทั้งยังเป็นการช่วยสร้างเสริมให้นักเรียนแต่ละคนดีขึ้นและพัฒนาขึ้นทุกด้านให้มากที่สุดเท่าที่แต่ละคนจะเป็นไปได้³² และควรจัดบริการแนะแนวในทุก

³⁰Robert. L. Ebel, "Measurement Applications in Teacher Education," Journal of Teacher Education, (Spring, 1966), pp. 15-25.

³¹Galen Saylor and Alexander, op.cit, pp. 250-263.

³²ทองเดือน พิศาลบุตร, "การแนะแนวโรงเรียน" การแนะแนว, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2515), หน้า 1.

ระดับการศึกษา โดยให้ครูและผูปกครองร่วมมือกันภายใต้การแนะนำช่วยเหลือของครูแนะแนว โดยปกติ นักเรียนจะต้องการคำแนะนำหลาย ๆ ด้าน เช่น การเข้าสังคม การเรียน สุขภาพ การเลือกอาชีพ เป็นต้น³³

บริการแนะแนวเพื่อส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน โดยทั่ว ๆ ไปจัดได้ดังนี้

1. ให้คำชี้แจงและอธิบายขอบเขตและลักษณะวิชา
2. แนะนำแนวทางให้นักเรียนรู้จักวิธีเรียนและวิธีทำงานให้ได้ดี
3. จัดหาสภาพซึ่งจะทำให้การเรียนหนังสือของนักเรียนมีประสิทธิภาพ
4. ให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับช่องทางและโอกาสในการศึกษาต่อ
5. จัดกิจกรรมในเวลาและเสริมหลักสูตร
6. ให้ข้อคิดและความรู้ในด้านวิธีศึกษาคนศรัทธาความรู้
7. ช่วยให้การปรึกษาแก่นักเรียนในการพิจารณาเลือกวิชาเรียน และเลือกเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร³⁴

เพื่อให้การบริการเหล่านี้ดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายจะต้องรับบทบาทและปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบของตนเท่าที่จะสามารถกระทำได้ ฝ่ายครูและโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทอย่างเต็มที่ในเรื่องนี้ สิ่งจำเป็นที่ผู้ให้การแนะแนวจะต้องทราบและแสวงหาคือ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก สถานศึกษา งานอาชีพ เจตนคติของพ่อแม่ ผูปกครอง และปัญหาเกี่ยวกับการตัดสินใจ ซึ่งอาจจะต้องใช้กลวิธีต่าง ๆ เช่น การใช้แบบสำรวจสอบถาม การเชิญวิทยากรมาบรรยายหรืออภิปราย การจัดนิทรรศการแนะแนวทางการศึกษาต่อและเลือกอาชีพ การสำรวจสถานศึกษาและงานอาชีพ การจัดทำเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ และการให้สื่อมวลชนแนะแนววิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลาย ๆ วิธี³⁵

³³ Edgar L. Morphet, Educational Organization and Administration (Prentice - Hall International, Inc., 1967), p.406.

³⁴ ดวงเดือน พิศาลบุตร, เรื่องเดิม, หน้า 36.

³⁵ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, "เทคนิคการแนะแนวทางการศึกษาต่อและเลือกอาชีพ," ประชาศึกษา, ปีที่ 25, ฉบับที่ 7, (กุมภาพันธ์, 2517), หน้า 14 - 25.

กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของครูแนะแนวไว้ดังนี้

1. จัดทำระเบียบสะสมของนักเรียน
2. เป็นผู้ประสานงานระหว่างครูกับผู้ปกครอง
3. ให้ความแนะแก่นักเรียน
4. ทดสอบความถนัดของนักเรียนในด้านต่าง ๆ
5. ทาทางช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีปัญหา
6. เชิญวิทยากรต่าง ๆ มาบรรยายเรื่องอาชีพ
7. ช่วยเหลือครูใหญ่ฝ่ายวิชาการและฝ่ายปกครองในเรื่องปัญหาการเรียนและความ

ประพฤตินักเรียน³⁶

เจ้าหน้าที่ทะเบียน

งานธุรการ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นหัวใจของการดำเนินงานของโรงเรียน แต่ในทางปฏิบัติมักจะมีควมยิ่งใหญ่ในแง่ที่เป็นหน่วยบริการแก่ฝ่ายการสอนและฝ่ายบริการนักเรียน งานทะเบียนเป็นหน่วยหนึ่งของงานธุรการซึ่งมีทั้งหมด 9 ประการ³⁷

งานเกี่ยวกับทะเบียนของแผนกทะเบียนนั้นมีงานต่าง ๆ หลายอย่างตั้งแต่ทะเบียนการศึกษา ทะเบียนประวัติ ระเบียบสะสม ตารางกำหนดเวลาเรียน สถิติต่าง ๆ การออกใบสุทธิ ใบรับรอง ตลอดจนบัตรรายการต่าง ๆ³⁸

³⁶ ภิญโญ สาร, เรื่องเดิม, หน้า 226.

³⁷ พันธุ์ หันนาคินทร์, "งานธุรการโรงเรียน" หลักการบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2513), หน้า 237 - 245.

³⁸ สำโรช บั้วศรี, "แนวคิดในการบริหารการศึกษา" วิทยานพชน วิทยาลัยวิชาการศึกษา, กรมฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2504. (อัครสำเนา).

เมื่อโรงเรียนมีวิชาเลือกมาก เมื่อการจัดวิชาเรียนเป็นแบบรายวิชาจบในตัวในแต่ละภาคเรียน เมื่อไม่มีการสอบไล่ปลายปีเพียงครั้งเดียว เพื่อพิจารณาเลื่อนชั้น และเมื่อนักเรียนไม่จำเป็นต้องอยู่ในโรงเรียนตลอดจนจบชั้นการศึกษาหนึ่ง ๆ ระบบงานทะเบียนของโรงเรียนจะยุ่งขึ้นอีกหลายสิบเท่า³⁹

จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ทะเบียนต้องมีความรอบรู้เข้าใจงานในหน้าที่เป็นอย่างดี นอกจากนั้นจะต้องเข้าใจหลักสูตร จุดมุ่งหมายหลักสูตร ตลอดจนกลวิธีในการให้บริการในค่านนี้ เพื่อให้การไขหลักสูตรได้ผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมาย

เจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษา

การวัดผลการศึกษาหรือการประเมินผลการศึกษา เป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษา เพราะการประเมินผลเป็นกระบวนการอันหนึ่งที่ใช้พิจารณาว่า

1. การเรียนการสอนได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่
 2. การบรรลุถึงจุดมุ่งหมายนั้นได้ใช้วิธีการอันพึงประสงค์หรือไม่
 3. จุดมุ่งหมายที่บรรลุถึงนั้นเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่
- และมีค่าคู่ควรกับความพยายามหรือไม่⁴⁰

ในค่านกระบวนการในการประเมินผลนั้นอาจทำได้หลายวิธีเช่น การทำทะเบียนประวัติ การพิจารณาผลงาน การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน และการเลื่อนชั้น⁴¹ นอกจากนั้นวิธีการประเมินผลชนิดที่ไม่ใช่การทดสอบซึ่งอาจนำมาใช้ได้ คือ (1) การสัมภาษณ์ (2) การสอบถาม (3) แบบบันทึก

³⁹ พันธ์ หันนาคินทร, เรื่องเดิม, หน้า 249 - 259.

⁴⁰ Beauchamp, op.cit ., pp.334 - 335.

⁴¹ Ibid., pp. 362 - 372.

พฤติกรรม (4) การจัดอันดับและประเมินค่า⁴²

ในการทำเครื่องมือสำหรับวัดผลนั้นอาจใช้หลายวิธี และข้อสอบที่จัดทำขึ้นนั้นก็อาจจัดได้ในรูปต่าง ๆ กัน กาชามิอัส (Kazamias) เป็นผู้หนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ข้อสอบกลางเป็นเครื่องบังคับเนื้อหาวิชาในหลักสูตรและบังคับวิธีสอนของครูและยังทำให้มีการแบ่งครู แบ่งนักเรียนตามคะแนนสอบอีกด้วย⁴³ ถึงอย่างไรก็ตาม ญิวญู สารม มีความเห็นว่าควรจัดการประเมินผลในรูปของคณะกรรมการให้ทำหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

1. ประเมินผลการศึกษา
2. รวบรวมผลการวิจัย
3. ทำการวิจัยงานขององค์การภายในโรงเรียน
4. ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทุกฝ่ายในการให้คำแนะนำปรึกษาหารือเกี่ยวกับเทคนิคการประเมินผลและการวัดผล
5. ออกแบบประเมินผล
6. รวบรวมข้อเสนอแนะและแนวความคิดเห็นเสนอต่อครูใหญ่⁴⁴

เจ้าหน้าที่ห้องสมุด

ห้องสมุดเป็นหน่วยงานหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพดี เพราะถือว่าเป็นหัวใจและศูนย์กลางของโรงเรียน เป็นแหล่งที่สนองความต้องการ ความสนใจ เปิดโอกาสให้กับทุกคนตลอดจนให้การศึกษาลอคหิพแก่ทุก ๆ คนได้มากที่สุด

⁴² กมล สุคประเสริฐ, หลักและวิธีวัดผลการศึกษา (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2510), หน้า 31.

⁴³ Andress M. Kazamias, and Byron G. Massialas. Tradition and Change in Education : A Comparative Study , (New York : Prentice - Hall, Inc., 1965), p. 155.

⁴⁴ ญิวญู สารม, เรื่องเดิม , หน้า 366 - 367.

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมและแนะนำช่วยเหลือการจัดห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยตรงถือว่าห้องสมุดเป็นแหล่งที่จะให้ประโยชน์ในการเรียนของครูและนักเรียน เป็นศูนย์กลางให้ทดลองค้นคว้าเพื่อการศึกษาโดยเสรี เพราะจัดห้องสมุดโรงเรียน เพื่อจุดมุ่งหมายไว้อะไรหนึ่งว่า

"เพื่อสนับสนุนส่งเสริมหลักสูตร นโยบายและโครงการของโรงเรียนให้ได้สำเร็จลุล่วงประสงค์ โดยสมบูรณ์"⁴⁵

เพื่อให้งานห้องสมุดดำเนินไปควยดี จะต้องมีเนื้อที่อย่างน้อย 3 ห้องเรียน มีวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ สิ่งพิมพ์ ตลอดจนบุคลากรเพียงพอตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียน⁴⁶

บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจึงเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินงานบริการห้องสมุดให้ได้ผล จึงควรมีหน้าที่ดังนี้

1. จัดรักษาหนังสือและทรัพย์สินของห้องสมุด
2. ทาทางปรับปรุงส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้ห้องสมุดให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียน

การสอน

3. จัดวางโครงการและส่งเสริมให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ
4. ติดต่อกับครูผู้สอนประจำชั้นหรือประจำวิชา เพื่อจัดหาหนังสือให้นักเรียนได้อ่านค้นคว้า
5. วางระเบียบการยืมหนังสือ
6. เก็บสถิติความสนใจในการอ่านหนังสือ
7. จัดหาและซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด
8. จัดกิจกรรมต่าง ๆ
9. เสนอความคิดเห็นต่าง ๆ⁴⁷

⁴⁵ ศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา, คู่มือบรรณารักษ์, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2506),

หน้า 1.

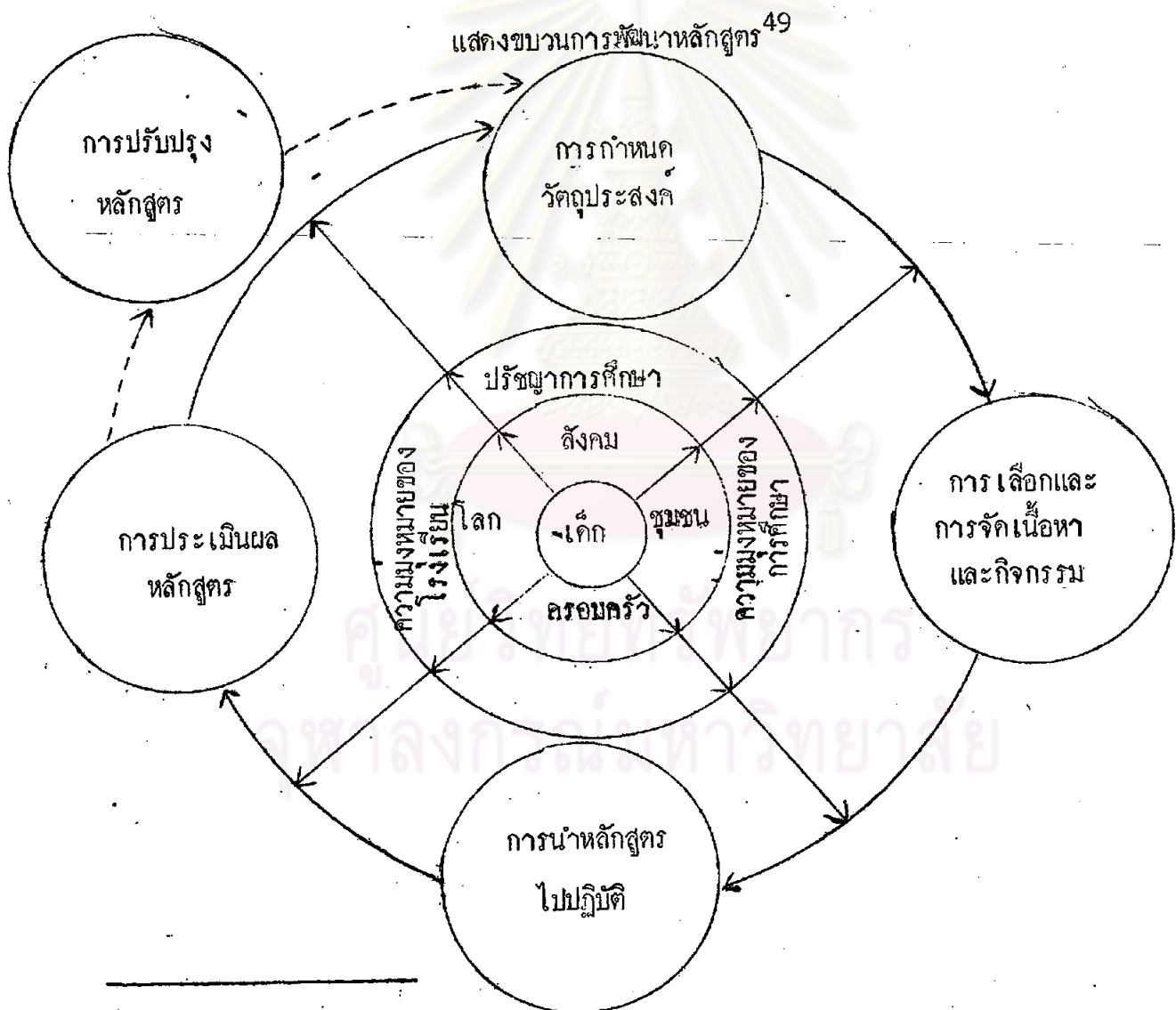
⁴⁶ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียน, ประกาศ ณ วันที่ 12 กันยายน 2512.

⁴⁷ วิทยุโฆ สาร, เรื่องเก็บ, หน้า 361.

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโครงสร้างหรือเปลี่ยนทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบต่อทางด้านความคิด (Cognitive Aspect) และความรู้สึกนึกคิด (Emotion and Feeling) ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย⁴⁸

ดังนั้นในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจึงมีกระบวนการซ้ำซ้อนและต้องกระทำติดต่อกันตลอดเวลาแบบวัฏจักรดัง สุมิตร คุณานุกร ได้เสนอโมเดล (Model) ไว้ดังนี้

⁴⁸Hilda Taba, op.cit., p. 454.

⁴⁹สุมิตร คุณานุกร, เรื่องเดิม, หน้า 8.

จะเห็นได้ว่ากระบวนการปรับปรุงหลักสูตรจึงต้องเริ่มต้นตั้งแต่การสำรวจพื้นฐานทางสังคมและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มากำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา กำหนดแบบของหลักสูตร การเลือกเนื้อหาการจัดกิจกรรมการสอนหรือนำหลักสูตรไปใช้ รวมทั้งการประเมินผลไปตามลำดับ

หลักการทั่ว ๆ ไปในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรตามแนวความคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า ในการปรับปรุงหลักสูตรนั้น ควรจะคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ จะต้องกระทำอย่างมีระบบ อาศัยความร่วมมือแรงร่วมใจจากบุคคลหลายฝ่าย ตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย มีการประสานงานอย่างกว้างขวางโดยการสื่อสารแบบขบวนการสองทาง ศึกษาข้อมูลจากหลาย ๆ ฝ่ายและประการสำคัญคือ ผู้ที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ครู จะต้องให้การศึกษแก่ครู เตรียมครูให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพดี เหมาะสม⁵⁰

ในค่านวิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนั้น ทาบา (Taba) เห็นว่าอาจเปลี่ยนได้ 2 วิธี⁵¹ นอกจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสองวิธีตามที่ทาบาได้เสนอมานแล้ว สุมิตร คุณานุกร ยังได้เสนอวิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพิ่มเติมอีก 3 วิธี⁵² ส่วน เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้กล่าวถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร 3 วิธีว่าควรจะเริ่มจากใคร⁵³ จากความคิดเห็นเหล่านี้พอจะสรุปได้ว่า

วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรควรจะใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี เพราะวิธีการเหล่านั้นต่างก็มีส่วนดี

⁵⁰แผนกวิชาบริหารการศึกษา, "การปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร", การนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร : รายงานการสัมมนาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (โรเนียว, 2518), หน้า 171 - 184.

⁵¹Hilda Taba. op.cit., p.447.

⁵²สุมิตร คุณานุกร, เรื่องเดิม, หน้า 222 - 240.

⁵³เอกวิทย์ ณ ถลาง, "สาระสำคัญที่ควรพิจารณาในการสร้างหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา," วารสารวิสามัญศึกษา, ปีที่ 7, ฉบับที่ 3, (มีนาคม, 2513), หน้า 59.

และส่วนเสียอยู่ในตัว กล่าวคือจะเปลี่ยนแปลงโดยระดับผู้บริหาร (Administrative Approach) แต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ เพราะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างปฏิบัติและผู้สร้าง ถ้าจะเปลี่ยนแปลงจากข้างล่างไปสู่เบื้องบน (Grass Roots Approach) ก็สำเร็จได้ยากเพราะครุฑาคความรูและทักษะหลาย ๆ อย่าง เป็นต้น

นอกจากนั้น กมล สุคประเสริฐ มีความเห็นว่าการวิจัยหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรซึ่งร่างขึ้นใหม่ ๆ ยังไม่แข็งตัว ยิ่งจำเป็นมาก เพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม⁵⁴ และได้ชี้ให้เห็นว่าการวิจัยแบบเก็บข้อมูลที่เกิดขึ้นแล้ว (Expost Facto) คือวิจัยข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วโดยไม่มีทดลอง (Experiment) เพียงแต่เราไปสำรวจข้อมูลมาวิเคราะห์ การวิจัยแบบนี้ก็มีประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเช่นกัน กล่าวคือเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ก็มีการสำรวจผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรนั้น ปัญหาของการใช้หลักสูตร ความเหมาะสมของหลักสูตรกับวัยของนักเรียน เป็นต้น⁵⁵

เพื่อศึกษาปัญหาและขอพร่องของหลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 ในส่วนของการนำหลักสูตรไปใช้ที่ได้มีการวิเคราะห์แล้ว เป็นแนวทางและเพื่อคว่าหลักสูตรใหม่นั้นได้แก้ไขสิ่งเหล่านี้ไปมากหรือไม่ประการใด ตลอดจนเป็นการชี้ให้เห็นได้ว่าปัญหาเหล่านั้นเกิดขึ้นจากหลักสูตรเก่าหรือหลักสูตรใหม่ จึงได้ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 เพิ่มเติม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁴ กมล สุคประเสริฐ, "การวิจัยหลักสูตร" วารสารศูนย์ศึกษา . ปีที่ 16, ฉบับที่ 2, (กุมภาพันธ์, 2512), หน้า 20.

⁵⁵ กมล สุคประเสริฐ, เทคนิคการวิจัย . (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 51.

ผลการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา 2503

เมื่อได้พิจารณาถึงบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ในตอนต้น ๆ แล้ว จะเห็นว่าบุคลากรเหล่านี้เป็นบุคคลที่ประสบปัญหาต่าง ๆ และเสนอปัญหา เหล่านั้นให้เราทราบได้ ดังนั้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้ทำการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 ขึ้นและได้เสนอข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตรไว้หลายประการ

เมื่อพิจารณาตามผลการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 ของคณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาแล้ว จะเห็นได้ว่าหลักสูตรนั้นบกพร่องอยู่ 2 ประการ คือ ตัวหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นต้นว่า ในด้านตัวหลักสูตรนั้น คณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 ได้สรุปว่า "ไม่ไ้ระบุให้ชัดเจนลงไปว่าโรงเรียนมัศึกษามีหน้าที่อย่างไร ทำให้ยากแก่การกำหนดความมุ่งหมายเฉพาะของชั้นมัธยมศึกษา"⁵⁶

นอกจากนั้นในด้านการนำไปใช้ คณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 ได้ชี้ให้เห็นว่า " การปรับปรุงหลักสูตรที่ไ้จัดทำไปแล้วนั้น ได้ประกาศใช้หลักสูตรใหม่โดยยังมีไ้จัดทำวัสดุประกอบการใช้หลักสูตรคือ แบบเรียน คู่มือครู คู่มือปฏิบัติการ ฯลฯ ตลอดจนอุปกรณ์การสอนและวัสดุให้ครบถ้วน และมีไ้เตรียมครูให้พร้อมที่จะทำการสอนเนื้อหาใหม่ ๆเป็นเหตุให้การใช้หลักสูตรไม่อาจดำเนินไปเป็นอย่างไ้เท่าที่ควร"⁵⁷

อีกประการหนึ่ง ญญโธ สาร กล่าวว่"องค์ประกอบสำคัญของไ้มีเพียง 3 อย่างคือ ความมุ่งหมาย ระยะเวลา และเนื้อหาวิชา"⁵⁸ มีไ้กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการของแ่ละหัวข้อไว้ให้ไ้ชัดเจน....⁵⁹ เพราะกิจกรรมการเรียนการสอน แบบอย่างวิธีสอนในเนื้อหาเดียวกัน ถ้าสอนในต่างวิชากัน ผู้เรียนจะไ้ความรู้ต่างกัน

⁵⁶ กรมวิชาการ, เรื่องเดิม, หน้า 23.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

⁵⁸ ญญโธ สาร, เรื่องเดิม, หน้า 282,

⁵⁹ กรมวิชาการ, เรื่องเดิม, หน้า 28.

พอที่จะสรุปได้ว่า หลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 มีความบกพร่องทั้งในค่านิยมหลักสูตรและ การนำหลักสูตรไปใช้ ในค่านิยมหลักสูตรนั้น นอกจากไม่มีคำแนะนำแนวทางปฏิบัติอย่างเพียงพอแล้ว ยังมีองค์ประกอบไม่ครบถ้วนอีกด้วย เมื่อหลักสูตรมีความบกพร่อง ไม่เป็นประโยชน์แก่ครูเลยไม่ได้ใช้ หลักสูตร เป็นเอกสารอ้างอิงและเป็นจุดตั้งต้นของการสอนอย่างที่ดีควร เป็น

หลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518

หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นหลักสูตรต่อเนื่องจากหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษา ตอนต้น การศึกษาในระดับนี้มีความมุ่งหมายที่จะฝึกฝนอบรมเยาวชนไทยให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและ วัฒนธรรม อันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและการดำรงชีวิตในสังคม ประชาธิปไตย ลักษณะของหลักสูตรที่จัดทำไว้ นั้น มีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้นักเรียนเลือกเรียนตาม ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตน

ลักษณะโครงสร้างทั่ว ๆ ไปของหลักสูตรใหม่

หลักสูตรใหม่ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เกณฑ์การใช้หลักสูตร จุดประสงค์ของ หมวดวิชา และรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดให้เลือกเรียนได้ ซึ่งมีมากกว่า 1,000 รายวิชา ตามประเภทวิชา 6 ประเภท⁶⁰

องค์ประกอบของหลักสูตรใหม่

1 ในค่านิยมมุ่งหมายของหลักสูตรใหม่ มี 9 ข้อ⁶¹ ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้ง 9 ข้อนี้เป็นเป้าหมาย ที่ตั้งไว้ให้ผู้ที่ได้รับการศึกษาตามหลักสูตร เจริญงอกงามขึ้นในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ นอกจากนั้นยังมีจุดประสงค์ของหมวดวิชาและรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดให้เลือกเรียนได้

⁶⁰ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมมุทธศึกษาทหารบก, 2518); บทนำ.

⁶¹ กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า 1.

2. ในคํานําเนื้อหาวิชา หลักสูตรใหม่ได้จัดเนื้อหาวิชาโดยมีวิชาบังคับ วิชาเลือกพื้นฐาน และวิชาเลือกเสรี เพื่อสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กำหนดรายวิชาที่ต้องผ่านก่อน คือเรียนรายวิชานั้น มาแล้วและต้องไคควย กับบางรายวิชาต้องเรียนก่อน คือเรียนรายวิชานั้นแล้ว แต่ไม่จำเป็นต้องไคไควไคควย แต่รายวิชาที่มีในหลักสูตรใหม่นี้ ส่วนมากเป็นรายวิชาที่แบ่งจากเนื้อหาวิชาในหลักสูตร 2503 ส่วนมากเพิ่มขึ้นไม่มากและมีรายวิชาในหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ และหมวดคณิตศาสตร์ที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจัดทำขึ้น ซึ่งอยู่ในระหว่างการทดลองใช้ในโรงเรียนบางโรงเรียนและจะประกาศใช้เป็นทางการเป็นบางวิชา ในปีการศึกษา 2519 เพิ่มเติม⁶²

คํวเหตุนี้เองในทุกหมวดวิชาจึงมีเนื้อหาซ้ำซ้อนมากไป ไม่เหมาะสมกับเวลา ทำให้สอนไม่ทัน⁶³ และการกำหนดรายวิชาที่ต้องผ่านก่อน ทำให้จัดโปรแกรมลงวิชาไม่ได้ ยุ่งยากในการจัด⁶⁴

3. ในคํานําการจัดการเรียนการสอนและการนำหลักสูตรไปใช้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย 2518 ไว้ในเรื่องภาคเรียนระบบการเรียน วิชาบังคับและวิชาเลือก การโอนหน่วยกิต และในคํานําการสอนผู้สอนจำเป็นจะต้องตั้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมว่า เมื่อเรียนจบแต่ละตอน จะให้นักเรียนทำอะไรไคควย จะเป็นแนวทางที่จะใช้ปรับปรุงการสอนของครู และการเรียนของนักเรียน

นอกจากนั้นทางกรมวิชาการยังได้จัดคู่มือประกอบหลักสูตร เพื่อช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเข้าใจหลักสูตรพอที่จะปฏิบัติได้ และยังได้จัดอบรมสัมมนาครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ตลอดจนครู อาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อเตรียมพร้อม⁶⁵

⁶² กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า 16.

⁶³ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ปัญหาที่พบในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตร ม.ศ.ปลาย 2518, (โรเนียว, 2518), 6 หน้า.

⁶⁴ กองมัธยมศึกษา กรมวิสามัญศึกษา และสำนักงานศึกษาธิการ เขต 4, รายงานการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2-3-4-5, (โรเนียว, 2518), 25 หน้า.

⁶⁵ อัมพร มีสุข, "การปรับปรุงหลักสูตร" วิทยาสาร, ปีที่ 26, ฉบับที่ 16, (พฤษภาคม, 2518), หน้า 13.

จากการสำรวจปัญหาของกรมวิชาการ และกองมัธยมศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอน และการนำหลักสูตรไปใช้นั้น พบว่า ในแต่ละหมวดวิชามีปัญหาคือ

ในด้านการเรียนการสอน นักเรียนไม่มีโอกาสเลือกเรียนตามความสามารถ ต้องเรียนตามที่ครูจัดให้

ในค่านบุคลากรนั้นขาดอาจารย์ผู้สอนในทุก ๆ หมวด ทำให้ไม่สามารถเปิดวิชาเลือกให้นักเรียนได้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ

ในด้านอุปกรณ์ ขาดหนังสือแบบเรียน อาคารสถานที่ วัสดุ ตลอดจนอุปกรณ์การฝึก ในด้านเอกสารหลักสูตร ส่งถึงโรงเรียนล่าช้าและมีไม่เพียงพอ มีเป็นส่วนกลางมากกว่าที่จะถึงมือครู

ในด้านการอบรมเตรียมบุคลากร ไม่ทั่วถึงและการประชาสัมพันธ์หลักสูตรใหม่ยังไม่

4. ในด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรใหม่ได้เปลี่ยนแปลงวิธีวัดผลใหม่ จากการคิดค่าจบประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายโดยการถือผลสอบครั้งสุดท้ายด้วยระยะเวลาเพียงครั้งเดียว เป็นการตัดสินใจจากผลการเรียนของแต่ละรายวิชาที่เรียนเป็นแบบหน่วยกิต และให้โรงเรียนเป็นผู้วัดผลเองโดยความรับผิดชอบของกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนภายในกลุ่มได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และวางมาตรการเพื่อส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาทั้งในขั้นหลักสูตรการสอน การเรียน การประเมินผล และการแนะแนว

กลุ่มโรงเรียนมีหน้าที่พอสรุปได้ดังนี้

— "... ร่วมกันจัดโครงการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนประเมินผล การเรียนของโรงเรียนในกลุ่มให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของกลุ่มและให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งให้ความเห็นชอบในหลักการและวิธีการประเมินผลการเรียนของโรงเรียนที่เป็นสมาชิก⁶⁶

⁶⁶ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, เอกสารการจัดกลุ่มโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย . พุทธศักราช 2518, (ฉบับอัดสำเนา), หน้า 67.

ในการจัดการสอนการเขียน และการวัดผลแบบใหม่ โรงเรียนจะต้องเตรียมให้พร้อมในด้าน การจัดโปรแกรมการเขียน ตารางสอน การประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้นักเรียนและผู้ปกครองเข้าใจรายการ การเรียน การเลือกวิชาเรียน การจัดระบบบริหารให้คล่องตัวในการลงทะเบียน ตลอดจนการเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง

จากการสำรวจของกรมวิชาการ และกองมัธยมศึกษา พบว่า ครูไม่เข้าใจถึงการวัดผลแบบใหม่ การสอบซ่อม การเรียนผ่านก่อน สร้างความยุ่งยากในการจัดการเรียน และจากการที่กรมวิชาการ ได้รับความถามเกี่ยวกับการวัดผล และการประเมินผลการศึกษาลักษณะใหม่เป็นจำนวนมากมายื่นในเรื่องการ สอบแก้ตัวและการให้ระดับคะแนน⁶⁷

สรุป

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ได้อ่านมาแล้วพอสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญ เป็นหัวใจของการจัดการศึกษาคือ เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานและเป็นเครื่องกำหนดว่าจะใหญ่ เร็วเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในรูปใดไว้วางหนา และการที่หลักสูตรจะทำหน้าที่สำคัญเหล่านั้นได้นั้น หลักสูตรจะต้องมีความสมบูรณ์ในตัวเอง เลือกการนำไปใช้และมีการนำหลักสูตรไปใช้จริง ๆ ในโรงเรียน

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นการ เปลี่ยนแปลงทั้งระบบโครงสร้าง มีผลกระทบกระเทือนต่อผู้ที่ เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีกระบวนการที่ซับซ้อนต้องกระทำติดต่อกันไปตลอดเวลา การทดลอง การวิจัย การให้ การศึกษาแก่ผู้ที่นำไปใช้... เป็นสิ่งที่ควรคำนึงจากสิ่งที่ควรคำนึงในหลาย ๆ ด้าน วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ก็เป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงอย่างมาก เพราะแต่ละวิธีการมีทั้งส่วนดีและส่วนเสียอยู่ในตัว ดังนั้นการวิจัย หลักสูตรจึงมีความจำเป็นยิ่งขึ้น โดยเฉพาะหลักสูตรซึ่งยังไม่แข็งตัว การวิจัยหลักสูตรแบบเก็บข้อมูลที่เกิดขึ้นแล้ว จากบุคลากรที่นำหลักสูตรไปใช้นี้เป็นวิธีการหนึ่งของการวิจัยหลักสูตร

⁶⁷ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, "ตอบปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่," ข่าวพัฒนาการ หลักสูตร, ปีที่ 1, ฉบับที่ 1, (กันยายน, 2518), หน้า 3.

ผู้บริหารได้แก่ครูใหญ่ เป็นตัวจักรสำคัญเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับครูมากที่สุด จะต้องเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดี และเพื่อให้หลักสูตรดำเนินไปด้วยดีจะต้องจัดระบบบริหารที่คล่องตัว เอื้ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งงานบริหารในค่านนี้คือ งานค่านนโยบายและประสานงาน งานในค่านวิชาการ บุคลากร ชุมกรร และการเงิน และงานในค่านอาคารสถานที่

หัวหน้าสายวิชา เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ทางวิชาการ มีหน้าที่คอยดูแลเรื่องของการเรียนการสอน แนะนำครู สำรวสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้พร้อม ตลอดจนจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรและบริหารบุคลากรภายในสายวิชาของตน

ครู - อาจารย์ผู้สอน เป็นบุคคลที่อยู่ในระดับการสอน เป็นตัวจักรสำคัญในการกำกับกระบวนการเรียนการสอน จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรในเรื่องจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา การเรียนการสอนและการประเมินผล ในค่านการสอนจะต้องมีความสามารถในการตีความจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรออกมาเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เพื่อสะดวกในการสอน การประเมินผล

เจ้าหน้าที่แนะแนว เป็นบุคคลที่ช่วยแก้ปัญหา หาทางป้องกันและส่งเสริมพัฒนาการนักเรียนในหลาย ๆ ค่าน จะต้องเข้าใจหลักสูตร โปรแกรมการเรียน ตลอดจนการหาข้อมูล พร้อมทั้งจัดหาสร้างเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อบริการให้งานนี้ดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ

เจ้าหน้าที่ทะเบียน เป็นบุคคลหนึ่งในค่านให้บริการ จะต้องมีความเข้าใจงานต่าง ๆ ตามหน้าที่ เข้าใจหลักสูตร โปรแกรมการเรียน ตลอดจนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อบริการงานนี้ได้สะดวก รวดเร็ว ส่งเสริมบุคลากรอื่น ๆ

เจ้าหน้าที่วัดผล เป็นบุคคลสำคัญในค่านที่จะตอบปัญหาให้เราทราบ การสอนนั้นใช้ได้ผลสมควรมุ่งหมาย วิธีการที่ใช้และผลมีค่าควรกับความพยายามหรือไม่ ดังนั้นจะต้องเข้าใจหลักสูตรในค่านต่าง ๆ ระเบียบการประเมินผล กลวิธีในการประเมินผล ตลอดจนสร้างเครื่องมือได้เป็นอย่างดี

เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เป็นบุคคลที่ช่วยเหลือครู - อาจารย์ และบุคลากรอื่น ๆ ในค่านให้บริการ ค่านวิชาการ ช่วยส่งเสริมให้กิจกรรมการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น จึงต้องจัดบริการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักสูตร โปรแกรมการเรียนต่าง ๆ ในโรงเรียน

หลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 เป็นหลักสูตรที่บกพร่องทั้งตัวหลักสูตรและการนำไปใช้ จึงไม่
เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้หลักสูตร เลยไม่ได้ใช้หลักสูตรเป็นเอกสารอ้างอิงและเป็นจุดตั้งต้นของการสอน
อย่างที่ควร

หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 เป็นหลักสูตรที่ระดับผู้บริหารได้
ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงใหม่ ซึ่งมีส่วนที่แตกต่างจากหลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 อยู่หลายประการดังได้
กล่าวแล้ว พร้อมทั้งยังไม่มีผลการวิจัยอย่างเป็นทางการ เกี่ยวกับการนำหลักสูตรนี้ไปใช้อย่างจริงจัง

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เขตการศึกษา 4 และจากการสำรวจปัญหาที่พบในโรงเรียนที่ใช้
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2518 พบว่ามีปัญหาต่าง ๆ อยู่หลายประการ

ดังนั้นจากข้อมูลที่สรุปมาทั้งหมดนี้เป็นแนวทางที่นำไปใช้สร้างแบบสำรวจ เพื่อสำรวจดูว่า
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2518 ที่ได้นำไปใช้แล้วนั้นมีปัญหามากน้อยเพียงใด จากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยว
ข้องกับการใช้หลักสูตรในระดับโรงเรียนโดยตรง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย